

В. І. Ткаченко

Валері Поль

ВАЛЕРІ Поль (Valéry Paul; 30. 10. 1871, містечко Сет, Франція – 20. 07. 1945, Париж, похов. у м-ку Сет) – французький поет, есеїст, літературознавець, мистецтвознавець. Член Франц. академії (1925). Орден Почес. легіону (1923), мист. премія А. Волляра (1923). Вивчав право в ліцеї м. Монпельє (Франція). 1894 переїхав до Парижу: 1897–1900 працював ред. у Міністерстві оборони, 1900–22 – секр. інформ. агенства Гавас, 1938–45 – проф. Колеж де Франс, де для нього було створено каф. поетики. Вірші почав писати у семиріч. віці, перший вірш опубл. 1889. Приятелював з поетом П. Луїсом, у Парижі познайомився з А. Жідом і С. Малларме. Важливу роль у творчому розвитку В. відіграла дружба з митцями Е. Деґа, О. Редоном і М. Равелем. Був обдаров. художником. Від 1884 під впливом тогочас. літ. і мист. середовища прагне створити єдину систему універсал. інтелектуал. пошуку, зосередившись на глибокому аналізі функцій мови, вивченні мислення і свідомості, зв'язків предметів з універсал. розумом. Його поезії раннього періоду, вміщені у зб. «Album des vers anciens. 1890–1900» («Альбом давніх віршів. 1890– 1900», 1920), позначені впливами С. Малларме та парнасців. Від 1890 після духов. кризи майже на 20 р. відійшов від поет. творчості, відмовився стати епігоном символізму, щоб повернутися до класич. спадщини. Був одним із зачинателів т. зв. інтелектуал. напрямку у франц. поезії. У процесі наполегли. праці (існує, напр., понад 100 варіантів його поеми «La Jeune Parque» – «Юна Парка», 1917) збагатив свою художню систему методами, запозич. з філософії й точних наук. На поч. 20-х рр. здобув репутацію видатного новочасного франц. поета й мислителя. Визнання в літ. колах як поета-класика отримав після появи поем «Юна Парка», «Le Cimetière marin» («Приморський цвинтар», 1920) і поет. зб. «Charmes» («Чари», 1922). Невеликий за обсягом поет. доробок В. вражає емоцій. насиченістю, витонченістю письма та версифікац.

розмаїттям. Нелегка для розуміння, його поезія відзначається змістовою переущільненістю, запровадженням нових словосполучень, ускладненістю синтаксису та поет. образів, своєрід. фонетикою вірша. Важливим внеском у розвиток франц. і світової естет. думки є його філос.-худож. проза, присвяч. заг. питанням культури, зокрема есей «Introduction à la méthode de Léonard de Vinci» («Вступ до методу Леонардо да Вінчі», 1894), цикл нарисів «La Soirée avec Monsieur Teste» («Вечір з паном Тестом», 1896) і «Madame Emilie Teste» («Емілі Тест», 1925; опубл. 1975). 1894–1945 вів щоденник «Cahiers» («Зошити», опубл. у Парижі 1957–61 в 29 т.). Автор віршов. мелодрам «Amphion» («Амфійон») і «Semiramis» («Семіраміди»), представл. у Парижі в 30-х рр. трупю І. Рубінштейн. На їх тексти композитор А. Хонейґер написав партитури. В. належать також зб. публіцистики «Regards sur le monde actuel» («Погляди на сучасний світ», 1931), лібрето «La Cantate de Narcisse» («Кантата про Нарциса», 1939), незакінч. драм. поема «Mon Faust» («Мій Фауст», опубл. 1941), числен. есеї з питань філософії й естетики, з історії літ-ри і літературознавства (про Вольтера, Й. Ґете, Стендаля, В. Гюґо, Ш. Бодлера, П. Верлена, Е. Верхарна, С. Малларме, М. Пруста), мистецтвознавства (про П. Веронезе, К. Коро, Е. Мане, Е. Деґа), історії та політики. У ст. «La Conquete Allemande» («Германське завоювання», 1897) передбачив відродження нім. мілітаризму. В роки окупації Франції гітлерівцями виступав з антинацист. позицій, потрапив до чорних списків гестапо. Від 1943 чл. Нац. фронту письменників. В Україні й діаспорі українською мовою твори В. перекладали Ю. Клен, М. Терещенко, М. Лукаш, Г. Кочур, С. Гординський, О. Зуєвський, Н. Лівницька-Холодна, В. Державин, В. Коптілов, О. Пахльовська, М. Москаленко, Всеволод Ткаченко.

Основні твори

укр. перекл. – (Вірші) // Сузір'я франц. поезії. Т. 2. К., 1972; Вступ до методу Леонардо да Вінчі // Всесвіт. 1972. № 4; Пісня колон // Поклик. К., 1984; (Вірші) // Олег Зуєвський. Вибране. К., 1992; Кроки // Зарубіжна літ-ра. 2005, трав.; Поезії. К., 2005.

Бібліографічний опис:

Валері Поль / В. І. Ткаченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2005. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-32974>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).